

IBILBIDEA: MALBAZARREN BARRENA

Unitate honetako irteera Malbazarren inguruan egitea proposatu nahi dizuegu. Kontuan izan beharko duzue urtaroa. Izan ere, hariztiak eta pagadiak ikustea eta aztertzea proposatu nahi dizuegu, haietan sortzen diren itzalak eta argiak. Horretarako, beraz, udaberrian edo udazkenean joan beharko duzue, zuhaitzek hostoak dituztela. Udaberrian joatea aukeratzen baduzue, kukua erraz entzuteko aukera izango duzue.

Eguraldiari ere kasu egin beharko diozue. Izan ere, txabola txiki batzuk salbu, ez baituzue aterperik aurkituko.

Bestalde, ikasleei mendian ibiltzeko aproposak diren oinetako eta arropak eramateko eskatuko diegu.

Horren inguruan eztabaida dezakegu haiekin ere: zein jantzi eta oinetakoak diren egokiak eta zergatik, adibidez

Bestalde, prismatikoak eta argazki kamera eramateko aholkutuko diegu. Kontuan izan, aurreko jarduera egiteko argazki bat eskatuko diegula.

Irteera honetan, herritik bertaraino joatea luze samarra denez, Listorretaraino, edo gehiago gerturatu nahi izanez gero, Susperregiraino autobusez joatea proposatuko genizueke.

Listorretatik abiatzen bazarete, atsedengunearen amaieran dagoen porlanezko pistan gora egin beharko duzue. Handik 1,5 kilometrotara Susperregira helduko zarete, Idoiako lepoan. Han baduzue iturria.

Hemendik aurrera oinez jarraitu beharko duzue, ezinbestez.

Aparkalekutik asfaltatu gabeko bidea irteten da. Langaz itxita dago bidea.

Alboko oinezkoentzako pasabidetik igaro eta bide hori jarraituko dugu. Handik kilometro batera, gutxi gorabehera, bidearen erdialdean, eskuinetara, menditik bertatik sortzen den iturria duzue: lasai edan dezakezue ur horretatik. Berehala, Malbazarreko gainera iritsiko gara. Han bertan duzue mahaia eta aulkiak dituen atsedeen lekua. Nahi izanez gero, leku aproposa haxe izan liteke hamaiketako egiteko edo gero, buelta egin ondoren, bazkaltzeko.

Han bertan, bidearen eskuin aldean duzue lehenengo interes puntua:

1. HIGADURA ZUZENDUZ

Malbazarreko lepoan gaude, 420 metroko altueran. Lurzorua arbelaz osatuta dago, lurralde horrek, gainera, aldapa handiak ditu eta euri ugari jasaten ditu. Ondorioz, higadura edo erosio-arriskua handia da eta lurzoruaren geruza emankorretik mineralen galera gertatzea arrunta da.

Mendian edozein gisara ibiltzeak baditu bere ondorioak. Zelai aldapatsu horretan, esaterako, bolada batean motorrez eta 4×4 ibilgailuz ibili ziren.

Ondorioz, higadura garrantzitsuak sortu ziren, landaredia eta lurra desagertuz.

Atzera bueltarik gabeko egoera bihur ez zedin, hondatutakoa zuzentzea zen hoberena. Horretarako, ingeniaritza biologikoa eta irizpide ekologikoak erabiliz, higadura zuzendu eta berriro berezko izaera eta paisaia berreskuratu da ingurunean. Lan horiek 1997an amaitu ziren, eta higadura egoera nolakoa zen, egin ziren lanak eta emaitza erakusten dituen panela dago bertan.

Zelaia leheneratua dago egun. Handik gora abiatuko gara, muinoaren kaskoraino. Handik dagoen ikusmira aztertuko dugu. Iparraldera begiratzuz gero, gure herria eta itsasoa ikusten dira, baserriak eta zelaiak ere. Txoritokieta eta Bizarain (San Marko) garbi ikusiko dituzue.

Beste aldeetara begiratzuz gero, basoak eta mendiak ikusten dira. Ezagutzen badituzue handik hainbat mendi identifika daitezke, aurrez aurre Urdaburu ikusiko duzue.

Han goitik igelen putzua ikusiko duzue, zuen oinetara.

Kaskotik utzitako bidexka hartu eta berehala, aldapan beheara, bigarren helmugaraino helduko zarete.

Iritsi baino pixka bat lehenago, mugarriak ikusiko ditugu; gure herriaren, Hernaniren eta Donostiaren arteko mugak adierazten dituen mugarria, hain zuzen. Aukera baduzue, mugarriak zer diren eta zein funtzio betetzen duten aipa dezakezue. Baita ere historian zehar izan duten garrantzia eta haien inguruan sortu diren gatazkak.

2. MALBAZARREKO URMAELA

Mendi-putzuak habitat urriak izanik ere, ezinbestekoak dira mehatxatutako hainbat fauna eta flora espezie baliotsuk bizirik iraun dezaten. Añarbe Mendi-basoaren inguruan, halako guneen gabezia nabaria da. Ondorioz, anfibioek basoko

pistetan sortzen diren putzuetan erruten dute. Ugalketa garaian, ordea, putzu txikiak lehortu egiten dira edo arrautzak zapalduak izateko arriskua dute, ugalketa zapuztuz, maiz.

Espezie horientzako babesleku bat sortzeko eta bioaniztasuna areagotzeko, 2004ko ekainean eratu zen hezegunea. Bertako ur-maila euriaren ekarpen naturalaren arabera aldatzen da, eta hari esker, baso igel gorria, uhandre palmatua eta arrabio arrunta gisako hainbat baso-anfibioaren presentzia hobetu da.

Urmaela, bestalde, edontzia da hegaztientzat eta habitat aproposa burruntzia gisako intsektu mehatxatuentzat.

Urmaelean bertan duzue xehetasun guztiak eskaintzen dituen panela.

Urmaeletik bertatik abiatzen den bidezidorra hartu beharko duzue. Urdaburu aurrez aurre dugula norabide horretan jarraitu beste 3 minutuz edo. Bide zabalago batekin topo egingo duzue. Bidegurutzeara adierazteko seinalea ikusiko duzue, aurrez aurre. Bidegurutzeara ezkerretara egin eta jarraitu. Berehala, Añarbeko urtegira jaisten den pistarekin bat egingo duzue. Eskuinera egin, langa pasa eta pista horretatik jarraituko dugu.

Oinez 10 minutu egin ondoren, pagadi bat aurkituko duzue ezkerretara. Erraz ezagutuko duzue, bide ondoan inguratzen duen hesia gurutzatzeko langa baitu. Hura gainditu eta bertan buelta bat eman dezakezue. Pagadia nolakoa den behatzeko eskatuko diegu: eguzkia asko sartzen ote den, argitsua ote den, belar handia ote dagoen basoan, garbia ote den. Ondorioz, animalia asko edo gutxi biziko ote diren eta abar.

3. PAGADIA

Bidea utzi eta pagadian sartu beharko duzue. Kontuz ibiltzeko eskatuko diegu, pagadi hori lau samarra izanik ere, paraje horiek nahikoa malkartsuak baitira.

Pagoek eratutako estalpe ilunak, lurra orbelez estalita izatea du ondorio, ez dira, hortaz, animalia eta landaredia aniztasun handiak topatzeko leku aproposenak. Haatik, hain estimatuak diren gibelurdinak biltzeko inguru ezin hobeak ditugu.

Pagoak behatzeko eskatuko diegu, haien enborrak, dituzten zuloak, adin desberdinetako pagoak ote dauden, hildako pagoak eta abar. Aurkitutako animaliak eta landareak koadernoan apuntatzeko eskatuko diegu.

Buelta bat eman ondoren, utzitako bidea hartuko dugu berriro.

Pagadiko sarreraren ia parean, bidetik irteten den bidexka bat ikusiko duzue,

eskuinera. Nahi izanez gero, pagaditik irteterakoan ikasleei esan diezaiekezegu hurrengo helmuga harrizko txabola bat dela eta erne joateko ea nork topatzen duen. Estrategia ona izan liteke, bidea ez baitago markaturik eta ziur haiek erraz topatuko dutela.

Bidexkatik aurrera eginez Maixarko txabola aurkituko duzue berehala. Maixarreko bidexka behatzeko esan diezaiekezue, nahikoa erraza baita han basurde eta beste hainbat animalia oinatzak topatzea.

4. MAIXARKO TXABOLA

Añarbeko parkean gisa horretako hainbat txabola daude. Malbazarren ere bada beste bat, Malbazarreko txabola. Haien funtzioa, mendian dabilen jendeari aterpea eskaintzea da. Hala ere, jendearen utzikeriaren eta zabarkeriaren ondorioz, gehienak, oso egoera kaxkarrean daude.

Orain, eta jendearen utzikeriaren ondorioz, aterpeak dituzten itxiturak egitea lehenetsi da. Hala, garbiago mantentzen dira. Mendian gaua eman behar dutenek, aterpea izango dute, eta nahiz eta txabolak ez izan, ez izan beldurrik, lo zaku bat nahikoa izango da-eta gure mendietan gauez izaten diren temperaturei aurre egiteko!

Maixarreko txabola harrizkoa eta dotorea da. Seguruenik egoera nahiko onean topatuko duzue.

Han barruan dauden elementuak behatuko ditugu: beheko sua, mahaia, zartagia eta ontziak garbitzeko produktuak. Baita erratza eta hondarrak biltzeko pala. Behaketa horren ondoren, topatu dituzten elementuak kontuan izanik, ikasleei eska diezaiekegu txabola horretan zer egin litekeen, zer zerbitzu eskain diezagukeen eta nola erabili beharko litzatekeen adieraziz hipotesiak egiteko.

Maixarko txabolatik atzera Añarbera jaisten den bidea hartu beharko duzue segidan. Handik behera jarraitzea proposatzen dizuegu. Dagoeneko nekaturik bazaudete atzera bidean gora hartu eta Malbazarreko gainera eramango zaituzte bideak. Komeni da, hala ere, bidean topatzen duzuen hariztiren batean saihestu duzuen helmugan egiteko proposatzen dizuegun behaketa egitea.

Aurrera jarraitzeko hautua egiten baduzue, handik oinez 10 bat minutura aurkituko duzue ezagutu nahi dugun partzela, bidean eskuinera. Erraz bereiziko duzue, itxitura baten barruan baitago.

5. *HARIZTIA*

Lurzoru aberatsagoetan, aldiz, hariztiak dira nabarmen. Pagadietan ez bezala, hariztiak ez dira oso trinkoak izaten eguzkia eta argitasuna sartzen baitira oihanpera. Landarediaren aniztasuna eta hegazti eta ugaztun kopurua handiagoa da, ondorioz. Haritz artean gorostiak, urkia, huntza eta ahabia gisako landaredia aurki genezake, besteak beste.

Bestalde, onddoak eta ziza-horiak aurkitzeko inguru egokiak dira hariztiak.

6. *PARTZELA*

Bidetik hariztia behatzeko eskatuko diegu: haritz guztiak antzeko adinekoak diren, ikusten ote dituzten haritz bereziak eta abar.

Seguruenik berehala ohartuko dira haritz batzuk gerritik ebakita daudela. Zer gertatzen ote zaie zuhaitzei gisa horretara gerritik mozten dituztenean?

Lehen aipatu dugu hildako zuhaitzek basoan duten eginkizun garrantzitsua. Aipatu dugu ere, Añarbeko basoak, ustiapenen ondorioz, nahikoa baso homogeneous direla, antzeko adineko zuhaitzak dituztela. Baso heterogeneo batean zuhaitz batzuk gazteak dira, besteak zaharrak, besteak landareak... eta denak dira beharrezkoak basoa osasuntsu eta aberats izateko.

Añarbeko basoko zuhaitzak heldu bitartean, tartean batzuk moztu dira basoak egur hila izan dezan. Lurrarentzat elikagaia izateaz gain, animalia askoren babeslekua dira. Bestalde, zuhaitz hil horiek landare askorentzako ekosistema egokiak dira: likenak, goroldioak eta beste hainbat espezierentzat, esaterako. Eta horiek guztiek, bioaniztasuna aberasten dute.

Bistan dugun partzela horrek hektarea bateko hedadura du. Añarbeko Herri Basoan gisa horretako hogeitaz partzela daude, proba moduan.

Metro batzuk aurrera egitera animatzen bazarete, bihurtzeko eskuinera hosto artetik begiratu, Añarbeko urtegia ikusi ahal izango duzue han behean. Bertaraino joan nahi baduzue bidea jarraitzea besterik ez duzue, baina kontuan izan orain aldapa behera erraz egiten ari zareten bidea gero aldapan gora egin beharko duzuela.

Atzera egingo dugu berriro, Malbazar gaineraino. Bidean basoari, hariztiei, pagoei eta abarri buruz ikasi ditugunak ikusteko aukera asko izango ditugu. Egokiak iruditzen zaizkigun lekuetan gera gintezke parajeak behatzeko eta ondorioak ateratzeko.

7. MALBAZARREKO GAINA

Leku aproposa izan liteke hauxe baltzaltzeko. Baita Añarbeko basoa behatzeko. Hainbat tonalitate berde ikus litezke han goitik. Zergatik ote da hori?

Bertatik ez da Añarbeko urtegia ikusten, baina bai haren erre kara isurtzen duten erre kastoen arroak.

Errekak aztertu genituenean aipatu genuen gure herriak bi isurialde zituela. Bi isurialde horien banalerroaren gainean gaude, hain justu. Gu gaudenetik alde batera dauden errekek Urumea ibaian isurtzen dute eta beste aldekoek, berriz, Oiartzun ibaian.

Bi aldeetara dauden paisajeak ere aldera ditzakegu. Eraikita dauden aldeak, ez daudenak eta abar. Leku aproposa egunean zehar ikusi eta ikasi ditugunak bergogoratzeko.

Ibon Zabala herriko bertsolari gazteak URDABURU BIZIRIK bertso sorta idatzi zuen. Bertso horiekin 1992ko Zafirain Anaiak Bertso Paper lehiaketan gazteen saileko 1.go sari irabazi zuen. Irteera egiteko proposatu dizuegun parajeak aipatu eta deskribatzen ditueneguz, egokiak iruditu zaizkigu hemen agertzea.